

Рік II-й

1921

15. марта

ч. 5

Ціна

2 корони.

орган Українського СТРІЛЕЦТВА
на Чужині.
входить двічі на місяць.

Видає Пресова Кватиря при Укр. Бригаді
в Нім. Яблоннім.
Чехия. Нім. Яблонне, Варак. Л. 2

Страшно знасти у кайдани,
Умирати в неволі;
В ще гірше - спати, спати,
спати на волі;
заснути на вік-віки,
сліду не кинуть
Ніякого! однаково -
чи жить, чи загинуть...

Перед нами допись пор. Босакове з Михаїловець на Словаччині під заголовком "Злиття робітничих сотень на Підкарпаттю" з огляду на пильність і важливість порушених в дописі гадок, хочемо поділитись коротким змістом її з нашими читачами.

Укр. роб. сотні на Підкарпаттю праґнуть відного слова, науки й вістей. Нетерпляче чікують укр. газет і як надійде яка, гориться широко до свого команданта, жадні поутити що нового, коли рішиться українська права та їх скітальче життя. Оживає надія, що скоро прийде бажана хвиля...

Та чи приготовані ми всі на ту хвилю? аш дописувач розглядаючи стан паган укр. об. сотень, що знаходяться в його районі с. 24-тої чеської піх. дівізії, приходить до переконання, що - на жаль - мі!

Поодинокі сотні живуть окремо для себе, а властиво не живуть а от-так з дня на день животіють. Звязку між собою не мають ніякого; немає між ними ніякої переписки ні порозуміння. Одна одною зовсім не цікавиться. Рідко де ведеться освідомлююча й взагалі культурно-просвітна робота. Не всі відділи мають часописі а навіть там, куди вони доходять, рідко коли відчитуються. Так само і з книжками. Більшість відділів немає ніяких книжок. І ніхто не дбає. Загальна тупість і безрадність. Що до книжок, то на них немає фондів, або ніде купити, ні позичити й т.н. Для курсів неграмотних бракує саль з лавками й вікнами та грошей на заштки, олівці, крейду і т.д. Словом - перепон більше, ніж добре волі - й рішучости. А в висліді йде розклад, розбиття на гуртки, занепад товариськості й почуття єдності. Витворюється т.зв. небезпечні елементи, з якими відповідальні особи мають немало клопоту.

Щоб таким невідрадним заявцем заредити й запобігти, на це є одна тільки ріда, яку й подаємо за автором: Тільки культурно-освітня праця може усунути лихо, бо вона веде до духового порозуміння й наближення, вироблює взаємне довіри, згуртує всіх і зеднів. Вона тільки може виконати та упраїмнити той час, який силою обставин муситься провести на чужині і який треба безумовно використати на будуче.

Найпершим завданням є подбати, щоби не-грамотні стали грамотними. Ганьбою було б якби ми не уміли на протязі так давного часу усунути бодай оту причину нашої національної недолі, якою є анальфабетизм. Для того не треба ні окремих саль а на-віть можна обйтись і без букварів, коли на місці знаходиться бодай одна тамуша, освічена та ідейна людина. Знаємо такі випадки - таки на Словаччині, де стрільці пишуть на коліні а учитель вживне доски замість таблиці. Та наука поступає дуже гарно. Щира воля й охота до праці перемагає всі перепони й завади. Не потрібно й великих грошей: за 50 к. можна купити всі найконечніші прибори.

Для грамотних необхідна бібліотека для протидіяння духовому ледачінню. На письменне прохання Просв. Кружок в Нім. Яблонківім книжки сотням радо висилав, оскільки потрібно. А коли кождий стрілець відложить місячно 1-3 к. зі свого льону, то книжок можна до скочу закупити в Празі II, книгкупецтві Гавлічек, Карльово нам. ч. б.

Так само конечні є часописі, які смилюють монотонне життя й підтримують духовий зв'язок між одиницею а його рідним краєм, народом та цілим світом.

З практики знаємо, що стрілецтво дуже каве до газет і тут йому треба йти на зустріч. Коли будемо працювати над сбою, покинемо нудьгувати, нарікати й диватись, що за нас десь там робиться що для нашого спасення потрібне, то й носини змінаться на ліпше не тільки в частях але й цілості нашого загалу й творити memo в кождій часі й на всячкі випадок одну зорганізовану міцну силу такожуть деякі: „забув на нас Бог іди!“ - як пише автор дописі, що кінчает таким малюнком: „Пасмо Карпат похи ми вертаємося у свій край. Із Землянок курних хат виходять, батьки й мами, сестри брати, свояки й знайомі. Усміхаються радости й витягають: Спасителі прийшли! ський гад корчиться й звивається на Ми на своїй землі. Цвітами устелюють дорогу, бо на нас довго ждали, на нас пікладали надії. Прийшли!“

Треба отже й мати те восьм'я на увазі на нас ракують там. Не закладати нам а памятати, що справа сама без нас рішиться й що в рішенню мы маємо відіграти роль. А сидіти тут на те, щоб дармозії спати, щоб в іще-більше попадати при бленні, це не гідне народу, який дома ся й бореться за волю.

ПОЛЬЩА

В ВОДЯХ РОДЖЕННЯ

(стата Др. А. Носсіга поміщена в віденському журналі "Найє Фрайе Прессе" з 26. II. ц. Подлемо дещо з неї в перекладі. Ред.)

Варшава 15. лютого.

Над входом до салі нарад польської Ради міністрів пишається Золота латинська напись: Провидінням божим, незломностю народа, хоробростю легіонів Польща встала 1918.

Чи вірно подано цей рік як дату воскресіння Польщі, про те спорити будуть іще зможуть історики. В цьому році воно що-правда почалось, але тут маємо до діла з довгим і важким породом, який і 1921 р. все не покінчився. Лишаючись при цьому по-звільненню скажу: дитину не можна так довго вважати за вроджену, поки ми не є впевні, що й руки й ноги вже є і що жаден лизун, як-небудь з нею получений, вже не вийде.

Так само й державу не можна вважати за відроджену, поки не знається, що з неї буде. Той стан іще-ненародження або приходження на світ рятами знаменує суспінну Польщу й пояснює наді не одні болі, які той крій терпить. Не ряча дивуюся, як читаю саме-певні оцінки, які видають чужосторонні дипломати, фінансісти або генерали про істоту й будучість Польщі, які пізнали на протязі кількох днів в ресторані готелю Брістоль або на міністерських банкетах. В дійсності не є можливої яку небудь певну оцінку ані політичних ані господарських відносин. Цьому стоїть на перешкоді хочби тільки напружені горячкові атмосфера, серед якої відбувається

народження нової Польщі. Створено власну біржу державних акушерів і всі політичні проводирі мають собі за честь, коли їх ^{так} біржі похличуть. В спальних вагонах, самококах і пароходах спішать акушери в напрямках окраїн, де ще шматок Польщі має родитися. Радіо-депеші розсилаються на всі бої й саме в хвилі, коли акушери сподіють ся довести своє діло щасливо до кінця, в пальні послів доказують з великою красномовністю їх цілковиту неспособність і насилують їм на карк контрольні комісії. Плебісцитних комісарів славлять як національних богатирів або ганьблать зрадниками. Ради міністрів хитаються й падуть, генерали роблять сміливі ~~вишихи~~, інколи пробує сам Пілсудський зробити свою щаблю "Хайзершніт"/так зветься небезпечна операція, коли народження не може привордним способом відбутися. Ред./

Ta не тільки на окраїнах родиться Польща, але й ^{по} великих осередках, в Варшаві передовсім, панує горячковий стан, який попереходить всі важніці рішення. Через міста гонять немов шалені тягарові самоходи з всілякими засобами для пропаганди, агітатори-крикуни трублять в свої труби, з літаків сиплються на проходах великі маси землі і відоза. Так збирюються гроші й робиться мастрій.

А до того іще стан поміж війною і миром. Мир на добрій дорозі, червона армія знову збирається, Ленін є рішуче за миром, Троцький про мир і чути не хоче, мир вчора підписано, Йоффе зробив криву міну, мир не

буде ніколи підписаний, всі труднощі усунені
ні і т. д. і т. д." Так Варшава кипить.

Такі самі суперечності заходить і в го-
сподарському життю. В Варшаві як кишить від
Заграницьких спекулянтів, яких заманили сю-
ди відомості про природні багатства й вели-
кі господарські вигляди Польщі. Вони роблять
правительству прямо неймовірні предложення.
Заграницькі богаті поляки вкладають свої
капітали в користні підприємства й не да-
гаються. Рівночасно директори польських бан-
ків боязко приглядуються хитанням курсу
марки, а польські капіталісти тащать, потай-
ки й з третінням, міліардові цінності за
границю, щоби забезпечитись рідкісні утекти з
ними перед упадком валюти, яка як раз через
те й паде.

Ні, роки мусять пройти, зали буде можна
зміркувати, який вигляд прийме Польща.

Вистарчить усвідомити собі, що то не зна-
ходиться їще для Польщі в небезпеці - май-
же все. І все потрібует іще вирішення.

На сході нерозвязана поки-що російська
проблема. Неясне поводження большевиків, я-
кі в своїх рішеннях і вчинках є необчисли-
мі. Сьогодні підписані мир, завтра можуть
йти війною. З другого боку лишається пеку-
чою справою Горішнього Шлеска, Східної Гали-
чини, Вільштина, відношення до Литви, за якою
стоїть Англія і т. д. Сотки не вибраних де-
путатів стоять іще перед брамою польсько-
го сейму, цілі маси, проти яких всі виборчі
штучки окружуються безсильними, які покла-
дуть свою здоровенну руку на державне
сторно. Ні, правдива Польща що йно народиться.

Михайло Володимир.

"С Т Е Н К А"

- це сірий довгий мур,
а в мурі щерби.
Щерби ці від куль, голодних куль.
Сліпні, ненастні, голодній мур.
Кожда щерба це життя.
На мурі на камінню криваві плями.
От і все.

Це так було:
Хлопчина молоденький
в сорочці рваній, колись білій
стояв здивований.
Для нього засуд: смерть. Террор...
Прийшов китнєць і матрооз
В ім'я свободи.

Хлопчина глянув зрозумів
і крикнув, злебедів.
І впав.

Нова щерба. Тиш.
На другого черга.
Сміється сухо мур зеренками піску.
Тоді у мене бунт піднявся.
Я вирвався. Я втік.
Потім укривленій відчайданно
гра гаєздна: стався на життя,
і виграв я. До мене свобода прийшла.

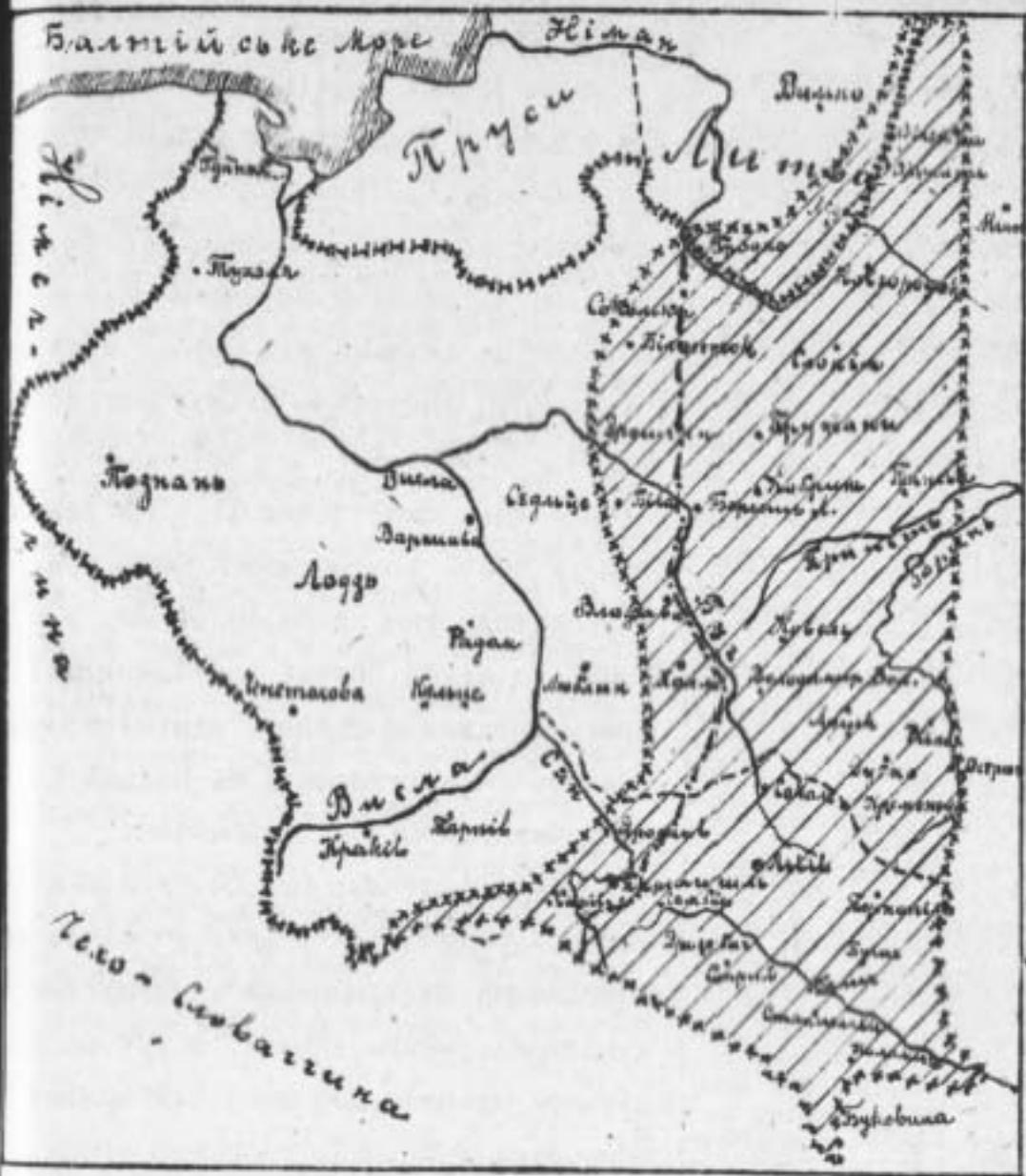
Тепер я ходжу і дивлюсь
по місті бунім рапотлицім.
І бачу, люди ту життям щось нудять, сует-
куняють і цвіль у них якась в думках.
Якась нудьга, якогось болю тут же жада.
Колупання в душі безвиглядне, тупе.
Або гризна, дрібна гризна.

І знаєш що? Часом я згадую, питуюся се-

.....
Відень, 13.11.1921

ЩЕДРИЙ ДАР БРАТІВ АМЕРИКАНЦІВ

Запомоговий Комітет "Борцям за незале-
ність України" з осідком в Шікаго пересла-
лими днами на руки бул.бригади Стефанюк
275 дол. на бідних вигнанців я 25 дол. я
підмогу Проса. Кружкові в Ліберці. За так
значну жертву / 227274к. / належиться Комі-
тетові сердечна подяка. Гроші будуть зг-
но з вказівками поданими в листі розді-
ній доручені. Імена осіб будуть оголошено
в часописі. - За Комітет підписані пп. Сі-
чевський - касіер, Івановський - секретар.
Подіться зазначити, що бул. Стефанюк в-
тінняв ще у - другу таку посилку. Перша в-
іссила 20004к., які бул. Стефанюк самі по-
розділив між потрібуючими табору Ліберці.
Тим зеднав собі заслужено довіру у Комі-
тету, який і на дні обіцяє не забувати,
як що розділення буде сприведливе й точ-



ПОЯСНЕННЯ.

xxx цею лінією відграничено землі заграбовані поляками.

— лінія Керзона, після якої Англія хоче визначити східні границі Польщі. В Галичині та лінія йде границею повітів Равського, Чесанівського Яворівського, Ярославського, попри Медику, Доброміль, Хирів, полищаючи за лізничий шлях на польськім боці і дальше границею повітів: Старосамбірського, Турчанського та Ліського.

Поділка карти:
1 : 5000000.

ПОЛЬСЬКА ГРАВІЖ.

Український народ чиодить 40 міліонів, Поляків є 18 міліонів. Простір України займає 850000 км², простір Польщі т.е. такий, що його заселяють тільки поляки, числитися 21000 км². Окрім цього силою заграбали поляки, майже ще раз тілько, єд.же 185093 км² усідських, непольських земель. З того 101028 км² є нашою власнотю, бо на них живе пів мільйон Українців. Решту т.е. 84065 км² заселяють Білорусини / 1,230,000 / і Литовці / і різом всіх 1015600 /. На ці землі дуже ласе польське панство, що звикло багати на засвоюаних чужих добрих землях, і мати під собою ہевільників-кріпаків, які на них працювали. Та що тепер панщини завести на ново не можна, бо інші часи настали, то вони хотіли би розібрati ці землі між себе, заселити своїми людьми, скільонізувати або сполячити, щоб вилепти з них та пустити з торбами нас-Українців, Білоруїнів і Лівівців. — Статистика тих земель представленається так:

а) Укр. землі.

Галичина 54577 км ²	числить: 4000000	укр.	670000	поль.	660000	жид.	47000	нім.	насел.
Волинь 8275 км ²	"	447000	"	200000	"	127000	"	32000	" 30000 моск.
Брацлав 38176 км ²	"	1,566000	"	159000	"	283000	"	115000	" 82000 "
Бресте 13701 км ²	"	443000	"	89000	"	119000	"	—	48000 "

б) Білорускі землі:

16. Гродно, губ. Вільно 70365 км²: 1,230000 Біл. рус. 86000 " 240000 " 60000 літ. 86000 "
Мінської. Крім цього засоюали поляком й столицю Литви Вільно з околицею, яку тепер на сонечі ухвалили ліги народів мусить віддавати

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

На протязі останнього часу приносять на-
ші й чужі часописи важні відомості про
стан нашої справи, яка вирішується. Оживактъ
мрі про наш поворот на рідну землю - „ла-
диться військо в поход” - як каже пісня. І
дійсно - це настути може скоро, може й скор-
ше, ніж ми прибиті горем і змушені дволіт-
ним сидженням на чужині сподіємося. В нашім
положенню якщо вістка про поліпшення на-
шої справи - не аби жка радість для нас.
Ми пережили в своїм життю так мало радіс-
них хвиль, що все таке, що лише не заперечує
справедливості наших домагань і прав, мусить
являтися нам чимось дуже відрядним і вели-
ким. Однак треба дбати про те, щоб наш за-
гал ставився до справи тверезо й разумно
та без захоплення оцінював дані користі або
шкоди, бо лише холодний розум може дати
нам такий образ, який відповідає дійсності.

Дня 23. лютого ц. р. на засіданні Ради Сою-
зу Народів запали в нашій справі /Сх. Гали-
чини/ важні постанови, які перейшли одноголосно і нашим читачам уже певно відомі зі
сторінок „Укр. Пропора”. Ці 4 точки постанов
Ради Союза Народів і спричинили те оживлен-
ня живчиків нашого публічного життя, те під-
несення настроїв, які у нас останніми дня-
ми замічається. Хочемо розвинути деякої
думки, які в тих скупих на слова постановах
містяться, і зясувати, що доброго они нам да-
ють і чи маємо причину до радості.

Дипломати - люди гладенькі й такими є
так само інні слова. Але ні одна держава ма-
бути не дожила цього, щоб в так коротких і

чесніх словах вилити отільки, що оде-
пиває за нас Польща.

Точка I. якже зовсім зрозуміло й як-
ми т. е. Рада Союз. Нар. не можемо тракту-
вати справу Сх. Галичини як справу на-
ональних меншин в Польщі, бо Сх. Гал-
чина не в Польщі й не части польської
держави. Це окремий від Польщі край, як-
тільки під фактичною владою Польщі зн-
шовся.

Ми - каже далі точка II. - не вважає-
себе в праві контролювати Польщу, як в-
на управляє тим краєм, бо ні ми - ні х-
инчий не давав Польщі поручення, щоби
краєм управляла /завела адміністрацію/.
Значить Рада стверджує, що Польща Сх. Г-
чину безправно собі підчинила.

Точка III. згадує про постанови між-
родньої угоди в Гадзі, які управильнико-
воводження наїздника на занятих ним /
купованіх/ чужих землях. Та тут не мож-
візвати поляків, щоб вони тих правил п-
тримувалися, бо вони гагської угоди не
підписували бо тоді іще польська держ-
ва не існувала.

Та найгіркішу медичину дає полякам
вилиття точка IV., яка називає поляків
воєнними завойовниками Галичини - або
шиими словами: Якби поляки силою були
зграбували Українцям іх землі, то вона
не була б нині під іх пануванням. І як
 силкувалися може зібрани висланці нар-
дів з всього світу як небудь знайти т-
ку правну лідставу, щоб виправдати пол-
кій грабунок, доконаний на очах цілого

іту, то все ж таки нічого такого знайти могли й очевидний розбій мусіли признати розбоєм.

І в тім саме лежить та превелика вага ів, що впали з уст Ради Союз. Нар. під Асою Польщі в нашій справі. Досі лише місця називали польський наїзд на на- землі розбоєм - тепер називає його к і Европа й цілий світ. Це наша поки що ськи моральна, але велика побіда над поляками. Над тими самими поляками, що своєю здою і нахабною політикою уміли удержані цілу Европу в тім переконанні, що во- е найшляхотніші й найбільш покриваж- та мучені в Европі. Тільки думала про Европа на протязі цілої сотки літ. І сама Польща, що досі немов найвище із всіх народів несла прapor золі й свободи, не мині перед Европою і цілим світом грефіжник, як злодій чужого й то най- нижчого добра.

Рішення Союзу Народів має для нас не ськи моральне але й реальне значіння. из Народів, хоча сам немає виконуючої сили, але є речнеком того, що думав й чого че цілий світ. І як такий він постанов- ве передати нашу справу в своїм справед- вім освітленню Раді Амбасадорів /дер- вних представників на мировій конферен- і в Парижі/. Ясно, що рішення Ради Амба- дорів піде дорогою, якою ішов Союз Наро- в. А від того рішення до дійсності т.е. повороту на рідину землю, під рідину стрі- до наших кучерявих верб та старенських ріков дорога вже не може бути далека. О.

З ВОЕННИХ СПОМИНІВ.

Сірий зимовий день. Вечоріє. Сиджу охля- лий від перемучення останніх днів, пото- нувши в мрії й спогади про своїх даліючих любих. Через маленьке віконце сільської хата- тини бачу свою батерію. Мовчаливо неначе які крищеві чудовища стоять гармати пове- нені проти того, що жорстокою силою хоче позбавити цілий народ ТАК ДОВГО ВИЖИ- даниї зелі. Попри батерію ступає повільни- ми кроками вартовий. Нараз роздається в воздухі скавулічий свист. Здрігнувшись хи- ваеться вартовий одним скоком за одну з гармат. Задріжала хатина, почувся страшний дускіт, земля покрилась димом і полумям. Це ворожий поціл в мою батерію. В слід за- тим знову скавуління свисту й тріскотня, удар, неповни валився світ. Лях прагне жертву, серед бідного безборонного сільського за- селення, яке від 6-ти літ виставлене було на воєнні страхіття, грабіжі й морди; і протязі так довгого часу не могло спокі- но віддаватись своїй праці. І тепер те ся- ме: кров, смерть, каліцтво. Та не тільки їх, не тільки вояків, але цілий народ хочеться ворогові знищити, щоб ніхто не чув його го- лосу, який кличе за помочою, ритунком і пра- вом.

Вже й з нашого боку загреміли гармати, заграли приемну мельодію. Що сталося? - запитую при телефоні. „Польська панцирка на шляху Хирів-Глубока. Наші гавбіци вже стрі- ляють” - була відповідь. Кидамсь на коня й диким гальопом лечу на позірну точку, лиша-

ючи батерію готову до бою. Понад головою вижахать стрільна, розридаються перед і за мною. Через хвилину я вже й на своєму місці - на позірній точці. Кигу гнівом і жаждою пімсти. Де ця бестия - питань - що сіє вогонь і знищення в селі? Крийся! - скрикнув до мене командант сусідньої батареї, що посидала вже ворогові свої смертельні привітання. Ось вже й бачу через шкло оцю потвору, яка стояла тихо, тільки видно було короткі червоні блиски з ії пащі. Ще стоїть, стріляє, борониться. Миттю і що-сили було, прибіг я до власної телефонічної стації. Потворі думаю - треба завдати останній і смертельний удар. Вона вже ранена. Друга батарея влучним стрілом прірвала отримання можливості а парово-зом. Вози лишились а машина "до лицарських" утекла на найближчу стацію і навіть не робила жадної спроби, щоб поратувати вагони - своїх товаришів, що знаходились в смертельній небезпеці. Вона думала собі: "еще Польща не згінела". Вже понурі тіни ночі починають застелявати бойовище. Іде безвідмінний рев власних та ворожих гармат. Мої нерви напнуті до краю як тягтива лука. Тремтючи і з шаленим поспіхом, я видав своїй батареї перший приказ. В голові немовби хто бив молотом, так хотілося, щоби скорше. Чи збю я і, замкні ще ніч візме і під свої крила? А мушу і знищити авті, що наважилася на людське невинне життя, що несля смерть! Вже в далині заблисlo, вже прорізується вогнєвий гамір гомін сталі. Вже заговорили й мої гармати! З грудей моїх не-

мов важкий камінь звалився - я можу сидіти відтакнути, бо знаю, що ті-там-там напевно не втечуть мені, що хвилини іх життя почислені, що мої гармати розірвуть, рознесуть іх тіла. Очима немов присип до скла - стежу стріли. По хмаринкам диму, блиску, росприскуючім снігу й землі пізнаю, де впали. За близько, далеко, на півночі і півдні. Трохи не збожеволію. А тут підмішка, що звичайно попереджує темну зими, відчуваю їще поцілунки? Даю прикази, які диктує мені вже розпушка. Тим часом поляки стріляють далі. Серце крається на згадку, що ті стріли коштують бідне населення життя, що вони вбивають немовлят старців, розбивають хати, мordують селянку корову і т.д., а те все я мігби застосувати й я хочу, тільки не можу досягнути, не вдається. Ціле мое оточення терпить від моєго сквильовання. І далі греміть стріл за стрілом. Білі хмаринки від шрапнелів витисяють навколо опанциреної потвою. Чорні стовпи знімаються кругом не і долівного неба. Та лях все ще стріляє.

Ля ось -- оклик визволення, непомірної радості: Поцілено!!

Через кілька хвилин нічого не видно. Нараз вискають, втікають з поціленою бесті, безтямно втікають. Ха!..Ха!..Ха!.. Як біжать горді білі орли, рятуючи свої мізерні душі! Немов гавкають скажені потак скорим вогнем сиплють усі мої гармати за втікаючими.

Розбиті. - Знищені!

Запала ніч і все покрила свою ослону.

запанував глибокий спокій - не чутно ні звуку ні гуку. Природа кладеться до сну, що відпочати.

Радісно й гордо залишаю своє місце. Хочеться побачити самому розбитий броневик. гуцульського куріння заявило 15-ах охочу вибратись туди на звідини під проводом одного хорунжого. Із своїх людей я дібрав ще іще декілька й рішився піти, щоб знищити ще можливо неушкоджені гармати. Третя було йти обережно, бо не відомо було, що під охороною ночі не охочуть і поляки повернутися до своїх вагонів. Зважаючи на те, що командант сусідньої батареї мав стріляти ще через пів години, щоб не допустити по-ляків до вагонів. Ідемо розстрільнаю. Час часу засвистить понад головами куля. Бородарі не забувають на нас. Це додає нам відваги й самопевності. Чим блище, тим біжніше. Ніч-темнісенька. Нарешті замаячіли перед нами, темні тіни вагонів. Страшний образ знищення! Земля - поорана гранатами, торча від пороху-сніжна скатерть, шини - здріхотані, стіни гарматного возу - розбиті. Підкрадаємося під вози, кілька скоківми в середині. Тут тихо, подих смерти... Трьох убитих лежить. Гармати ушикоджені. Оглянули ми все, забрали, що могло придати нам і повернулися. Веселі й горді з гімном: "Ще не вмерла" - на устах.

лютий 1919р. - сот. Майналь

В РОСІЇ НА УКРАЇНІ.

Дня 21.лютого напали савецькі війська РСР на Кавказьку республіку Грузії, яку до недавно визвали держави Антанти само-

стійною поруч Литви, Латвії й Естонії. На основі найновійших відомостей большевики заняли Тифліс. З півд. Заходу наступають Турки в порозумінні з сов. Росією.

В кутрі Росії вибухли повстання робітників. Дня 24.лютого зіворонився Петроград, за ним Москва, а 2.марта прилучився до повстанців і балтійський флот з Кронштадтою на чолі, який держиться ще по нинішній день проти червоної гвардії. Повстання в Петрограді й в Москві вдалось большевикам при помочі латишських стрілків в кріваво здушити. Повстання іде під гаслом: „Геть з диктатурую Союзу! Нехай зійдуться Установчі Збори!“ Причиною повстань робітничих мас являється передовоюм господарська руїна, до якої довела Росію большевицька влада. На Україні повстання продовжується. „Нова Доба“ сповіщає в останнім числі 10 про новий склад Центр. Комітету КПБУ /т.e. ком.партії большевиків України/. На 13 членів Комітету нараховує „Н.Д.“ 4 лютих україножерів і 9 злазятих единонеділимців. В складі нема ні одного справжнього Українця. Українців як Шумського, Власького, Гринька, Лелоза, Коваліва, Приходька, Тараненка і др., які творили попередній Центрком із тегрішнього складу усунено. -

Дня 11.ц.м. відвідав Укр.Бригаду в Нім. Яблонним генерал Строди. Після перегляду приміщень бригади відбулося почетне військове привітання начальника військ в Чехії на площі вправ в супроводі бригадного оркестру. Відіграно чеський і укр.гімн.

В. К-Ч.

ДВА ПЕРШІ ДНІ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

Місяць липень 1919 р. наближалась до по-
ловини, як укр. галицька армія посеред крі-
вавих боїв з поляками приготовлялась до
переходу на Велику Україну. Згідно з ба-
жанням Отамана Петлюри усунено ін началь-
ного вождя ген. Грекова, а наддніпрянський
Уряд забезпечив Івано-Франківськ за сподівану до-
помогу проти большевиків матеріальне у-
держання. Уряд Петлюри, який зробив був у
той час без відома й згоди Галичан угоду
з поляками, розпорядив невеликою армією
/9.000 загального стану/, яка не була в си-
лі стримати большевицьку навалу. Йому за
всяку ціну потрібна була сильна, здисцип-
лінована й завсігди боєздатна армія.
ПЕРЕХІД І ПЕРША ЗУСТРІЧА БРАТІВ. Тільки бу-
ло галицьким великим борцям покидати ту
землю, де зросли й стільки крові пролили,
де залишались їх рідні, але годі було! По-
слушні своєму Урядові переходили вони
за Збруч з глибокою вірою в перемогу спра-
ведливості, з і щирим довірям до Отамана
Петлюри та його Уряду. Тут в сполучі з Ве-
ликою Україною думали здобути народові во-
лю або за неї згинути. НКГА вже за здале-
гідь усе до переходу приготовила. Дані бу-
ли прик懈ні відносно розміщення поодиноких
частин за Збручем, вийшло також окреме по-
учення, як належить поводитись з новим на-
селенням, щоб здобути в нього довіра для
себе та не викликати гніву Господаря Зем-
лі. Ніде правди діти — Галичани переходили туди не як до своєї але як до якоїсь
іншої-тільки гостинної-держави. Цьому були

винні не вони а граничні стовпи колишніх
великих ворожих держав — Москви й Австро-
угорщини, які цілими віками розділяли рідних п-
рові братів також до певної міри на д-
чужі собі а то й ворожі табори. Галичан
знили Київ, Харків, Полтаву, знили Шевченка
Лисенка і т.д., але не знили народу Вел-
кої України, його душі, життя. Весь укр. з-
гол Галичини бажав сполуки, але мало хт-
над тим поважно працювати. І коли б не в-
світна війна, а через те й обопільна ін-
vasion укр. земель, то йте взаємне пізнан-
яке було, не існувало. Згідно з планом
і в повному порядку опинились Галичани
дня 17 липня на тім боці Збруччя. Сам пе-
рехід мав в собі щось святочне величес-
це не йшло лише військо, а народ, що зали-
шав свої рідні на муки й знищання лахан-
та він не почував втрати своєї власної
землі. Йшов, бо так сказувала хвила, так
був приказ. Він йшов, щоб зединити всі у-
країнські сили проти лю того ворога. Це
була гарматна пожива, яку гнали колись
вперед австрійські або московські скоро-
стріли. Це йшли герої України, бойкотовані
цілим світом, і несли свій синьо-жов-
тий прапор, щоб розгорнути його на Київ-
ській Софії. Попереду йшло регулярне вій-
сько, за ним формациї запілля, серед яких
зникало декілька тисяч урядників з-
жінками й дітьми, а позаду бойові відді-
ли фронту, що кровію працювали рідну землю.
Такого походу не знає мабуть жaden на-

рід. І коли 17 липня зійшло сонце й своїми проміннями освітило широкі степи України відко було довгі-предовгі колонни вілок. Перші зустрінули нас відпоручники Уряду УНР на автаках, розкидаючи привітальні відозви. Вийшло й селянство, але не для того, щоб нас привітати, тільки подивитись з цікавості, що це за такі ті - як нас звали "англічами". Воно приймало нас так, як і кожного, хто приходив на Україну - мовчаче без привітань. Стояли гуртками, почорнілі на лицах, обдерті, з закостявілими від правді руками. Гляділи на нас і діти-вистрашенні мов горобці з пшениці. Вихуділі собаки вили з переляку, трівоги. Дивився брат на брата, мов і ніколи не знає його й не пізнатав. Галицький селянин жив також в чужім ярмі, але його вела й освідомлювала

своя інтелігенція - народні учителі й священники. Він і став культурно вище від свого наддніпрянського брата, якого виховували нагайкою поліцейські й чорносотенці попи.

ПЛАН РОЗМІЩЕННЯ. На основі польсько-петлюрівської угоди деміркаційною лінією визначена була ріка Збруч, поза яку поляки не мали права посуватись. Відповідно до того й після порозуміння з урядом УНР ген. нач. Командя проголосила план розміщення своїх частин так, щоб вони могли відбити двотижневий відпочинок. На протязі того часу армія мала зреорганізуватись і вирушити на противолівіщницький фронт. Місцем осіданку для команди був назначений Кам'янець, а для комінди етапу Оринін. З огляду

на те, що большевицькі сили - як подавав штаб дієвої армії Петлюри - знаходились в околиці Проскурова й Нової Ушиці, гал. армія мусіла розміститись в районі Каманци над Смотричем і Жванчиком. Тут призначено розташуватись також і всім обозам та набірним складам. Щоби дати залізничному паркові спромогу вийхати за Волинська, гал. зелено-дорожній полк переробив на схід від Лідволочиск на протязі кільканадцять кілометрів залізничну дорогу відповідно до гал. вагонів і так перевезлось іще й тою дорогою багато майна. Дня 17 липня під вечір майже вся гал. армія була вже на Волині, лише бойові частини стримували іще наступ полаків, щоби крити дальніший перевіз обозів і шпиталів.

ЛЯХ-ГРАБІДНИК ПЕРВХОДИТЬ ЗБРУЧ. Дня 18 липня вранці всі рушили в дальшу дорогу. Велика скількість ішла на Оринін, до місця команди етапу. Тим часом полаки дової зламали, Петлюру обманули. Вони бойовим фронтом перейшли Збруч, хотічи захватити рештки перевезеного на них майна, яке тимчасово зложено було над Жванчиком. Щоби викликати переполох та знищити набірні склади, польські літаки увійшли скрізь поза Збручем і надали раз-в-раз бомби. Командя етапу залишила Оринін і відхада до Каманци. За нею мусіли вибратись і всі ті численні відділи, які тут вже зійшлися, бо на видності вже бачилось добре польські стежі. Чутка про переступлення ляхами Збручем дислінською узане слась

по всіх частинах. Та це не викликало серед галицької армії, вишколеної на полях бою, ані переполоху ані замішання. Бойові відділи далі прикривали відворот, стримуючи напір нажабного й віроломного ляхів. Треба дійсно дивуватись цьому спокоєді й рівнозвазі, з якою відступала наша армія, що була гола й боса й без набоїв - тоді, як противник був сброшений в усій воєнній засобі найновішої системи з французьких магазинів. Та дальший наступ полаків спричинив, що всього майна, яке було зложене над Жванчиком, не мож було забрати. Частина попали в руки місцевого населення я решту забрали поляки. Та й того ім було іще за мало. За Волочиськими ім вдалось при помочі панцирків захопити весь наш залізничний парк, який наша охоронна сотня не могла супроти перевагам захищати. В довшім бою згинуло там тоді богато наших залізничників, що взяви в руки кріси стянули в один ряд з стрільцями. Страшна була це боротьба. Польські лицарі виволікли з вагонів безоборонних цивільних людей, били прикладами до братами, стріляли за втікненими я кого дігтили, того пробивали багнетами. З трупів здирили одіж не залишаючи навіть скріпленої сорочки. Так гинув там сам цвіт нашого залізничного персоналу, лише мало кому вдалось урятувати своє життя. Так дотримували поляки угоду. Через те їх прийшло змінити первістний план і всіх направляти до Камянця, що мав стати новою столицею України.

ПОГАНІ ДОРОГИ. Хто зане дороги на Україні, той зрозуміє, що посування так довгі валок, які тягнулись за гал. армією не могло бути легке. Галицькі польські дороги вважаються взірцевими в порівнянні з українськими. Одинокий шлях, який сполучав Оринін з Камянцем побудували /переробили/ під час своєї окупації. Не було при ньому відповідній для армії. Наслідком продовгої погоди були на ньому купи покроку, який порушений підеядами знімався вгору й творив великі довгі тумани-хмари, що все закривали. Відважні пускалися яти польськими дорогами, що були властиві не дорогами я вільними пустими проходами, що по них селяни зводили з палиців своє добро. Були дуже широкі й в величкій скількості тяглися рівнобіжно зі шляхом. Місцями були вони порослі буйними травами то очеретом. Місткід не мали. Де-небе розливались води широкою калюжою. Ровів не було ніяких. Часто губили вони серед ораніх піль, від яких не було розмежування. Годі було провірити, де кінчиться поле, а де кінчиться простір доріг. Тут кождя фурга промощувала собі скрему дорогу, а глибоко в землю врізані сліди колись значили те місце, куди хтось переїздив. Місцеві селяни звали їх краче й на запити пояснювали: "Суди близче я дальше".

В КАМЯНЦІ. Було як раз півднє, як з посеред густих хмар куряви зблищали від сонця вежі камянецьких церков. Через неповна дві години пізніше почав великий гамір в Камянці. Вулицями міста виїздили нові гості. Кождий спішив відчинити свою команду. На передмістях приставали й розташовувались військові відділи й обози, щоб відпочати та підсилитися харчами. На широких площах заблимили вогні - кухарі забиралися до варення.

Камянець це старинне місто, побудоване іще за Турків, претарно положене. Богато є тут старинних пам'яток як н.п. турецька башта /в якій поміщався пізніше курінь УСС/, мечет і православні церкви. Ріка Смотрич розділяє місто на дві частини. Його осередок знаходиться на пів-

ністрові з високими скелястими берегами. Перша частина, старійша, має вулиці вузкі друга, нова, має іще окрім просторих вулиць прегарні бульвари й сади. Обі частини міста сполучають два мости. Один старинний турецький, другий новіший маєть іще не закінчений. Оба зникнути дуже високо по над зеркало води Смотрича. В першій старій частині міста стояв будинок давного губернатора а на-проти поміщався в величімілька-поверховім будинку штаб Дієвої Армії Петлюри. Тут був і ринок з ратушем і палата православного єпископа. На богослуженні збиралася Галичани в костелі оо. Домініканів зі старою турецькою ямбоною: православних церков було в Камянці багато, однак православні попи заборонили Галичанам відвідувати в них свої богослуження. З тієї причини мусіли гр.-кат. наші душі правити богослуження спершу на вільній площі в губернаторським саду, а потім перейшли за згодою оо. Домініканів до костелу. Подія ця викликала серед Галичан дуже прикре враження й невдоволення...

В новій частині міста знаходився університет, оснований гетьм. Скоропадським, театр, чудесно положення Соборна церква, побудована в пам'ять прилучення Поділля до Росії. Тут були також гарні віллі, лічниці, касарні й пошта.

В Штабі головного отамана /Дієвої Армії/ панував великий рух. Тут можна було провідати адреси гал. команд. зам. людям всі пильно розпитували. В корідорі стояв якийсь добродій і роздавав прибуваючим географіч-

ні карти й часописі. Галичанами порядкували тоді от. Бистрин /пор. УСС Сіяк/, командали залізного загону, велика підпора Гол. Отамана. Такий синий рух був і в Кошіді Міста т.зв. Штабі Залоги на ринку в кіно "Зірка".

"ПОЛЬСЬКА НЕВІЗПЕКА НЕ МИНАЕ - ТРЕБА ДАЛІ ВІДСТУПАТИ. Нарешті наладились зв'язки між частинами армії а командами. Перший приказ звучав: Похід мусить відбуватись далі, бо поляки переступили вже й Жванчик і прямують на Камянець. Обози й формациї запілля прийшлося пересунути поза Смотрич. Нічого було діяти, безсильний був і сам Гол. Отаман, що заключав з полюками угоду. В поміщеннях команд настало знову метушна. Всі провіровали правдивість відомості про підло-віроломній вчинок ля-хів і готовились до дальнього походу. Площа на якій стояла й моя частина, мала вже дещо інший вигляд. Поруч від ділів запілля були й фронтовики. На підводах сиділи цільні з жінками й дітьми. Тут було все всуміш: артилерія, шпиталі, міндармерія й цивільні комісаріати і т.д. і пять що - найгарніших коней-с , що їх привели. були з собою Галичани як решту б. австр. російської стаднини зі Судової Вирні. Готові зараз виїзджали. Перша рушила на бірна складниця й тяглась довгим-довгим шнурком. Через годину був вже поза містом Смотрич, Камянець.

НІЧІГ В СЕЛІ. В Мукаші Малій три версти від Камянця я рішився заночувати зі своєю частиною. Галицьким звичаєм пішов я зараз

до громадського комісара попрохати, щоб визначив кватири для стрільців і підвод і дозволив скосити для коней трохи конюшини на двірськім лані, який став тепер громадським добром. Отримавши дозвіл пішли ми від хати до хати шукати кватир і умістилися спершу на невеликій бодяками покритій площаді біля школи. Тут зараз і виявилась вся безсильність комісарської влади. З нею ніхто в селі не рахувався. Кождий господар був сам собі паном а його обійстя було окремою республікою, яку сторожив пес на довгім ланцюку. Він не давав нікому з чужих приступу. На його гарячання виходив з хати господар а за ним іще джілька псів вибігalo з хати й кількома словами відповідав відмовно. Так зустрінули нас майже в кожній хаті. Аж потім ми довідалися, що була це оселя поляків, які польською мовою не володіли, але вважалися за поляків. Ми зрозуміли зараз що іх халодну гостинність і пояснювали ім, що ми проти їх тут не прийшли воювати. В душі ми думали собі, що якби такими патріотами були скрізь всі Українці, то нам би легко прийшло здобути власну державу. Домашній ворог це найлютіший ворог. Немало було клепоту і з пашею для коней. Маючи від комісаря письменний дозвіл пішли стрільці на панський лан косити конюшину. Та ще не вспіли першу косу в конюшину запустити, як виступило проти них кількох селан, озброєне значою докладно розположенна большевиками рушницями й почало кричати: "Ідіть, звідки прийшли, я ні - то лишатися тут лишикості з вас" Нічого було робити. Годі було

задля конюшини йти в рострільну.

На площі горів огонь. Вечеря доварювалась і всі зібрались в коло. Оповідали собі про тяжкі хвили, пережиті протягом двох днів на Великій Україні. Кождий відчував, як тяжко будувати державу посеред таких відносин. Повечерявши примістилися ми на Землі під чудовим, зоряним українським небом. На близькій дорозі гамір не вгадав. Обози не зупинялися я Іхали дилі. На нашій площі все стомлене відразу заснуло. Чути було лиш кроки вартових. Час до часу переривав темряву догасаючий огонь. Мене не брався сон. Пережиті дні пересувались в уяві. Перед очима стояв наш галицький селянин, який нас так широко гостив і над котрим тепер знущається так люто лях. Пригадуються маленькі діти, які живцем кидають в Богонь ворог. І думалось: тут темний мужик, що називає себе поляком, приймає нас з крісом в руках - а там знову поляк наїзник витає господара землі також з крісом в руках. І пригадувалась мені далі рідна-жінка й діти, які з плачем працювали тата не знаючи, чи побачать його іще. І насувалось питання, чи вернемось коли в свою рідну Землю як побідники, чи згинемо може тут.

Коли ж ранком повів холодний вітрець, гамір підвод не уставав. На диво вони верталися. Показалось, що Штаб Дієвої Армії вицького фронту вислав підводи поза його лінію. Прийшло було навіть до першої перекості з вас! Нічого було стрілюючи між Галичанами а большевиками.

Дезертир з над Пяви.

Далека Італія...

раса зелені полудня, розстилається приман-
ивою скатертию довкола, а змішані пахощі
лівцю, кипарисів та туї, так і вдираються
розсхвильовані груди.

Без найменшої хмариночки темно блакитне
тільки розстелилося над Землею, сонце так ве-
ло усміхається та своїми проміннями гра-
ється в пречистім воздухі. Кокетно зазирає
помучені змарнілі лиця стрільців, зазира-
чи навіть в окопи, що жовтою змією вірються
над берегом каламутньої Пяви. — Пречудний
ітній день з своєю красою.

У воздухі тихо-тихенько, відчувається як
по жилах кров кружляє та як з напруження
бючка ударяє нерівно. Здалека лише не-
сеється гуркіт гармат, що час від часу встри-
гає повітрям. Така тишина дуже дразнить

напружені з очікування нерви молодих стріль-
ців, що кримуться по окопах замурзані глиною.

Як раз вертає зміна сторожі та несе з
собою тяжко рапченого в груди товариша. Сто-
їв на стійці над берегом тихої Пяви, дивив-
ся задуманими очима у воду, не помічаючи
за мріями ворога, що в лозах причаївся на
другому березі.

Далеко, ген далеко полинув думками з це-
го пекла, до рідної землі — тихого села, що
своїми білими стінами вилискуються на сон-
ці. Там так тихо та затишно вдалої лю-
бій стороні, ні реву гармат не має, холодно-
го мов осінній вітер свисту кулі, що дро-

жію пробігає по тілі від ії сумного стону.
Замість подиху смерти несеється пісня жен-
ців, що зжинають важкий колос доспілого
збіжжа.

Наглий тріскіт, та рівночасно з цим щось
болюче-важкого штовхнуло його в груди.
Щось важкого холодного вкраплює в груди
та не дало Семенови захопити воздуху.

Світ почав хитатися, все почало крути-
тися в дикому танці, переплітаючи коліс-
ця жовто-золотими іскорками та диким
шумом в голові, поволі затихаючи.

Зі стоном повалився на землю, а струмо-
чок горячої кроїв сплив по замурзаній
шиневі до долу на пісок, що з жадобою
почав втягати в себе горячу кров стрі-
лецьку.

А в рідній стороні весело було під
цю хвилю. На широкім лані збіжжа тужна
неслася пісня та колихала з подувом
вітру легенько стебелини, сумуючи з віт-
ром по стрільцеви, що пішов в поход в
чужину та більше не вернувся... Що не го-
лосила ні мати ні дружина по стрільце-
ви, навіть дзвони не заплакали, лиш оди-
накій гуркіт гармат виолисав стріляця
в могилу.

Не одна дівчина втерла перед другою
нишком слізу, що скотилася по спіtni як
личку та дорогим жемчугом-краплинкою на
сніп упала. Не одна згадала свого соко-
ла, що як раз під цю пору гине може

чужині та пересилає привіт останній, родині.

Невимовно жалю стало молодій жінці Гандзі поному мужеви, що десь в похід пішов в Італію іще з весною. Чи жити, де обергається, коби хоч вістку передав по собі, а може де вже куля підкосила буйне життя, та лише кости біліються в непрогляядній дебрі.

Як раз були що йно пібралися, не залишили навіть щастям та коханням молодого подружя. Насильник-обовязок відорвав від неї Семена, та поніс його там, куди тисячі таких, як він здорових, прямували...

Тай важко заплаکала Гандзя по милім, що під цю хвилю Вертає окровавлений на криєах вірних друзів. З сумними очима провожали оставші товариші раненого, та не один завидував йому цеї долі.

Краще ріненим навіть убитим бути, чим товчиться в такім вогни - шептали між собою. Щасливий - не оден зітхав, - що відходить з цего пекла: йди братіку та скоро подужай, але тут хиба не вертайся в це пекло скаженого реготу гармат та дощу з зеліза. Щаслива дорога! передай привіт нашій землі, перекажи, що по ній тужимо, не на зелених луках, обсмалені сонцем, при сінокосах та в лицем припалим від вітру

І зникли Семенови з перед очей береги Пяви, сумнік товаришів лица та похилені носильщики. З хитанням носилки попадають безтіму, та аж пробудився в лічниці з болю, при сондованню рані. Лічили та потішали, що скоро вернеться на пози-

цію, лише як відпічне трюхи.

В окруж Семена самі лиши чужинці лежали, так що дніми в мовчанні лежав на потелі, відданій своїм думкам.

В лічниці познайомився Семен з Чешкою сестрицею на ім'я Божка. Вона не тільки широко піклувалася хорими, але й вела між ними тиху Гдейну пропаганду. Вона з окраса навчала Семена, що не слід продивати кров за чужу справу, а краще берегтись, щоб заховати свої сили на ту хвилю, її запотрібувати його іх рідний народ, що тільки за свій власний народ годиться жерттувати та що найцінніше в людині, свєте життя. А Семен спершу противився, бо ніяк було подумати, що він старий воїна - дезертир, але Божка так широ уміла промурзляти, так розумно, переконуюче, ясно... і він прирік її - дав на праціння слово.

По стільки турботах зажив на відпустці знову семенним життям тихим і щасливим, весь відданий праці на батьківщині. А як прийшов день від'їзду, то він не відіхав а скрився в глибокій дебрі лісу й став «дезертиром». Жінка приносila йому потайки іжу та газети. Шукали за Семеном жандарми, розвідували, щось списували та не відшукали. Аж одного дні скінчилася його неволя. Австрія розпалася. Гандзя прибігла врадувана покликати, щоб вертався в хату.

А в селі рух наче на великий празник. Люди святочно одіті стояли купками та весело гуторили про нові події; інші від серця прохлинали минувшину, що стільки за собою лишила ім сліз та горя. Там знає сперта на тин плаче мати по своїм однокім сині, що згинув в чужині... «Ох, звідки тебе мій синочку виглядати, коли ти мій соколе до мене меш прилітати, під моїми ворітами будеш усідати»...

А дівчина-карюока утирає сліз по свому милому, що загинув десь над далекими берегами бистрої Дріни. А слізи мез горюх катяться по личку, невинне дівоче

ерце так ридє та тужить по милім...

Радість то сум неслися вулицями тихого села. Он там гурток молодців іде стрілецьким кроком. На переді Семен пристройений в'яточно, за шапкою галузка зеленої смородини, лице усміхнене, та очі так радісно уміхаються на стрічку.

І полинула стрілецька пісня... пісня радості, що так розпирала груди. По селі поїсся відгомін... Заблукався навіть на зинтар між могили, залетів з тихим вітром із сухий бурян та осінку немов хотів зеказати радість тим, що поснули під трапую. Тихеніюм зітханням розсталив затихні завуки по пасовиску, та з прощанням роїшовся там за дубровою по долині.

Національна боротьба — скільки тут зтих ворушиться в серці почувань.

Семен приділений в походову сотню пішов позицію над береги Вигура. Просив лише зеказати в село привіт відомим, поклонитися ним, та тому дубови, що стоїть за стрункій та високій коло школи.

А на позиції і гармати ревли та стояли, і неначе осінній вітер в темну дощеву свистали своє похоронну пісню.

Клалося стрілецько моз трава підкошене світими рядами, кров текла річками та росла зорану скибу під висинний засів...

Вез втомі, з нелюдським виснаженням, з поштою прицівами стрільці героя. З пісню устах ішли в бій на вогонь, що своїми простири над тихими ланами...

А Семен увихався цілий відданій праці, забудинчи, що стільки літ вояс.

Вже й весна настала по тижній зимі. Морози уступили, лід попукав на ріці, а Вигур покотив свої каламутні, змішані з чирвилі до срібного Сину. Весело усміхнулося сонце стрільцям на стрічу, що раненько росою йшли до наступу на ворожі становища там під лісом.

Завзяття наповнило молоді груди, бажали дістоти крил орлиних, та скорістю вітра пролетіти поле гурганом... От, от ще кілька сот, іще кілька десант кроків — маленька віддаль — видніється жовта глина окопів, де блищається холодні вістря багнетів... Страшний огонь... Урраа... із сотки грудий. Відгомоном понеслося по лісі. Пробудились дерева й пташини... Десь дзвігне „ааа“ затихло в лісі. Крик, зойки ранених...

Коло гнізда скоро стріла важка боротьба на багнети. З ями, обмотаної колючим дротом, скоро отріл торкоче без впину, а ручні гранати раз-у-раз вилітають з ями.

Туди крізь дощ заліза продерся Семен з товарищами. Запеклий бій багнетами. Ворог розпустило баронівся, — знав що помилування немає. Ворожий скоро стріл дострілював вже останню ленту набоїв, як Семен саме у той мент, коли повернув прикладом проти голови свого супротивника, почув наглий удар в лівому боці, як щось холодного прірвавши одіння, легко без опору висунулось в живе мясо, між ребра...

Рубіном зблестіла кров на матовій стілі, та річкою потекла по шинели. І підкошений Семен без стону повалився до долу, лиш його сині окривлені уста шептали: «За свій народ».

УКРАЇНА НА ЧУЖИНІ.

МІХАЛЬОВЦЕ. Пишуть: Заходами тутешньої роб. сотні відіграно 15.11. драму Франка „Украдене щастя”. По виставі відбувся концерт з такою програмою: 1. хор: „Ой забіліли” 2. скрипкове сольо Бандуровича: „Думка і коломийка” 3. Хор: „Крилець” 4. Хор: „Ой пущу я комиченька” 5. Декламація: „Продъог” б: Хор: „Ой летіла горлиця” 7. хор: „Ще не вмерла”. Так вистава як і концерт мали дуже гарний успіх. Після дій I, III і V. оплескам не було кінця, аматори виходили три рази перед одушевлену публіку. ЗІ стрільців, перебраних за жінчин найліпше справився стр. Вітів в ролі Насті. Хор під проводом ст. дес. Д. Верезовського відспівав всі свої пісні знаменито. Публіка була захоплена. Загального доходу було 2827 К. Після затягнення видатків лишилось 500 К. зиску. Наидорожче коштував фризер — в Ужгороду, в Михайлівцях не будо перук. Та нам не ходило о дохід. Нашою метою було показати, що люди, обдерти й збіднілі, виснажені війною й польською не волею, що й ті люди здібні до культурного життя. І цього ми доконали. Де чо з гостей вагався, чи йти чи ні, думаючи: „що цікавого може дати якесь роб. сотня”. Та перший наш виступ положив кінець недовірю. Українська пісня захопила чужинців. А те підбадьорило знову стрільців до культурної праці. Сотня, що іще тому 4 місяці виглядала так мізерно, являється нині тове тою, так повна духа й віри в нашу будучність. Рівнож поліпшилася й матеріаль-

ний стан і. Восих більше немає. Всі добре одіті й приміщаються в добром бараку. Тяжкі часи вже минули. З приходу концерту призначено 150 К на Ліберець а 50 К. на „Укр.Стрільця”. пор. М. В.

ВРУТКИ: І. укр. роб. сотня, яка перебувала до 1. III. в Тр. Теплицях, знаходить в Врутках коло Желіни — під командою пор. Джигала. Стрільці приміщені разом з чеськими жовнірами. Чеський полковник, стар. командант, дуже вдоволений укр. військом, його карностю і точністю. Горожанам прихильні. Праця сотні легка. Сподіваний виїзд до Комарна на довший час. Курс неграмотних, який провадив хор. Ванджарук хвилево припинився, з причини несталого побуту. Стрілецтво складає щиру подяку за надсилання „Укр.Стрільця” та читає його дуже радо задля гарного й приступного змісту. Сотня отримує також „Укр.Пралор”, „Укр.Скитальць” а часом деякі американські газети. Стрільці духом бадьорі й вірять сильно, що завдяки нашим провідникам справа вирішиться в нашу користь та що незабаром знайдемось у „Вільній Хаті” та станемо нарівні з іншими народами. Ф. Д.

ПРАГА. Сотні укр. роб. куріні в Празі роздроблені на велику скількість більших то менших партій, які приділено на роботу, харч і приміщення до чеських військових частин або й цивільних урядів не лише по всіх дільницях міста й далеко поза містом як Кобиліси, Височани, але й на провінції як Клядно, Пшібрам

Битчиці /на Словаччині/. Команданти поодиноких сотень не мають ніколи опромоги бачити своїх людей разом а до виплати виїжджають що п'ять днів до партій. Кожда сотня /команди/ має у себе всього 5-7 людей як писарів, ремісників і т.д. а решта знаходитьсь постійно на роботі, яка триває від 7-11 год. і 2-5. Через те й тяжко подумати навіть про уладження концерту або ряду викладів про Шевченка. Чеські органи влади, які разпоряджають партіями, в будні дні ніяк не згодяться іх звільнити. Нема також льокалю, деби можна зібрати для тої цілі все стрілецтво й тяжко прийшоб ся збирати, бо всіх партій в Празі розкинених по різних дільницях є 40. В найливішим разі стрілецтво буде могло взяти участь в Шевченковім святі, яке приготуване

Укр. Акад. Громада. Ф.

Хосоюююююю
ХХХХХ
ОО

Я.Науменко

Чи зможу я свою роспоку
Рядками слів
Розважити і зменшить муку
Юнацьких днів?

Чи ж можу я в краю чужому
Веселім бутъ,
Коли у рідному, мойому
Кати живутъ?

Сюди до мене долітає
Кайданів дзвін.
А серед ночі все зунає
Братів проклін!

У смі я бачу, як з прокляттям
Кати ідуть -
Синів України на розпяття.
Вони ведуть.

Не вже ти, краю тій, не в силі
Катів зіпхнуть...

• МАСАРИКОВЕ СВЯТО

Дні 5.ц.м. в салі Шіценгава в залі УКД. Бригада участь в святі уродин Т.Масарика, голови Чехо-Словачкої Республіки, уладжені заходами тутешньої чеської та військової аж і цивільної громади. Пісан вступної промови, в якій згадовано було життя, діяльність і заслуги Масарика слідував світляний виклад про VII-ий сокільський злет в Празі 1920. Короткою словом

майора Янзи закінчилася офіційна части програми. В другій частині йшли на чергу сольові співи п-ні Ваньової, деканіці і чеських стрільців, баритонова сольо опер. співака з Яблонця і візанік словацьких тісень симфонічного оркестру під проводом ротм. Лева. На кінець слідувала вільна згадка. В звязку з святом подаємо коротку характеристику особистості Масарика, напечатану на програмках-запрошеннях для укр. гостей: Представниками нашого /т.в. чеського/ народу перед світом являються Гус, Кменекі й Масарик. Гус і шов на чужину баронети пізнакої правди, але не вернувся. Кменекого за спавду проганано й ві повороту свого не діджався. Масарик добре лільно пішов шукати правди і з нею повертнувся. Правда є провідною зі збільшуванням життя. За неї терпів від членного народу і під ІІ пропором взялася вести народ.

Живемо в добі, в якій не можемо вдоволітися минулім, хочби як слачкани. Щили утриматися на придій дорозі, мусимо триматися правди, дійсности й речі. Через те Масарік

боровся всюди проти брехні: у Відні в політичних процесах проти Сербів, проти забобонів про ритуальні морди у Жидів і т. д. У всіх своїх писаннях Масарик підчаркує моральну чесність як основу істинування народу. Буденна витревала праця одиниць в на його гадку підставою всього..."

Так словом і ділом старався Масарик вивести чеський народ на шлях річеві дійності, невисипущі духової та господарської праці та зацілити йому раз на все почуття моральної чесності так супроти себе як і інших, навчити його шанувати передовсім і над все правду. Інші народи можуть дійсно завидувати Чехам, що мають такого глибоко-умного провідника.

Дня 7, т.е. в саму день уродин відбувається на ринковій площі міста Нім. Яблонного чесько-український військовий парад в присутності стац. командаента майора Янзи, командаента укр. бригади ген. Курмановича та начальників усіх місцевих урядів - в супроводі укр. оркестру. Після відчитання приглашеної телеграми від Юліана пройшла 1 укр. і чеська сотня парадним походом. Від 11-12 год. перед пал. концертова на площи укр. оркестра. По півдні відбувається між 4-5 год. в салі У.М.С.А. святочний виклад пор. др. Дудікевича про життя, діяльність і значення Т. Масарика - для всіх членів бригади. Свято закінчилось чеським та українським гимном, які відограла оркестра. З нагоди цього свята передала укр. бригада на руки майора Янзи привітальну адресу для президента Масарія, артистично пристраченню сотні з-під флагами та прапорами. "Високодостойному Провіднику в боротьбі людства за правду й свободу, Творцю великої й зединеної Чехо-Словенської Республіки - в 71 роковини уродин - складає вислови глибокого подиву, поширеній відчутності Української бригади в Нім. Яблонні, що в її рядах для України хвиляє зважна сердечній захист на Вашій землі". Вечером відбувається відкритий концерт укр. оркестра проходячи вулицями з лампіонами.

ЗАКІНЧЕННЯ КУРСУ УКР. ІМКАРІВ.

6-тижневий курс укр. Імкарів закінчився працільним вечірком і урочистою роздачею свідоцтв в присутності командаента ордена ген. Курмановича та численної військової проміжки днів Б.Ц.М. в салі У.М.С.А.

Пор. др. Ваврик у вступній промові, в якій засновував основну ідею Імкі - Відродження людства в духу христової етики - любові більшого і Шевченкового послання: "Бонімите брати найменшого брата, - зловив, так від імені учасників курсу, як і всього українського народу ширу поділку провідникові курсу п. Махотці та всім учителям за їх труд і працю. З чергом промовив учитель спортивних ігор п. Клюк, який працював зі шкільним зворушенням говорив: "Від мені, з важким серцем відходжу від вас я вас пізнати і полюбити, вчена праця дала дуже гарні успіхи." Далі сідували декламатори учасника курсу чет. Варіша - Шевченка "Побланів" - виголошена зразково зробила сильне враження. Врешті промовив провідник курсу п. Махотка. Поділяючись з підступніми своїми помічниками, які зміг побити на протязі свого 6-тижневого побуту серед українців, зазначив: "До моєго прибуття я дуже мало знати про Українців, бо в світі взагалі мало про Україну зналось. Тепер я щасливий, що мое знання поширилося. Я в вас пізнати золоту душу, що ви заховали як прямі нащадки Грації та іоанна на вашій землі. І любовь ту вашу, яку на звірх немов переносить ваш золото-блакитний прапор, що нагадує небо. І глибоко уміє обмірювати проблеми життя й людської душі. Признаюсь, що я багато скористав і навчився при вас. Немоє відродженій духовно відідждан, з болем і отутюю." Слідувала роздача свідоцтв, які отримала 330 учасників / переважно під час старшини та стрільці /. При кінці промови ген. Курманович складаючи на руки п. Махотці поділку так учителям як і всьому американському народові за його гуманну правдану добру України. Останнім працільним словом чет. Варіша, зверненим до п. Махотці, закінчився вечір.

На курсі вчило 28 фахівців / 19 американців і 9 чехів /. З важливих предметів викладано: історію Імкі / п. Райт /, організацію на селі / п. Гертфільд /, організацію в місті / п. Дарке /, спорт / п. Клюк /, духовне розважання провадив сам директор курсу не лише в рамках курсу але і для всього творчого загалу. Викладали про подову та гігантську полотна викладали про подобиці та полотна зарубіжніх підприємств. Виклади ілюстровані добірними світлинами образами, приступні й переконуючі, мали велике освідомлююче значення.

ПЕРЕДПЛАТУ ЗЛОЖИЛИ: Міхальовце: пор. В. Саків 30к. / частина приходу з концерту / -- Пардубіце: пор. Рудзінський 30к. -- Жилін: укр. роб. сотня 8к. -- Мільовіце: чет. Любінський 20к. -- Густ: хор. Кунда 15к. -- Ужгород: хор. Влюй укр. роб. сотня 4. 1. 15к. -- Ліверець: ет. Мацейович 20к.

ДАТОК НА ЛІВЕРЕЦЬ. В редакції і зложив дес. Тарнавський 50к. як збірку від робітниць в Колъосруках. Гроші передано Касієрові Запаморського Комітету / пор. Мудрикові /.

— Купуйте —
Марки на укр. брови й шорти